

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ *È Ě* *Á È È* **κατά ΕΛΛΑΔΑΣ**

(Προσφυγή αριθ. 17114/07)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

2 Απριλίου 2009

Η παρούσα απόφαση θα καταστεί οριστική σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

Στην υπόθεση *È Ě* *Á È È* κατά Ελλάδας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε τμήμα αποτελούμενο από τους:

Nina Vajić, *πρόεδρο,*

Χρήστο Ροζάκη,

Anatoly Kovler,

Khanlar Hajiyev,

Dean Spielmann,

Giorgio Malinverni,

Γεώργιο Νικολάου, *δικαστές,*

και τον Søren Nielsen, *γραμματέα τμήματος.*

Αφού διασκέφθηκε σε συμβούλιο στις 12 Μαρτίου 2009,

Εκδίδει την πιο κάτω απόφαση, η οποία ελήφθη την ημερομηνία αυτή:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση έχει εισαχθεί με μία προσφυγή (αριθ. 17114/07) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας από δύο υπηκόους του Κράτους αυτού, τους κυρίους **È Ę Ā È È** («οι προσφεύγοντες»), οι οποίοι προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου στις 23 Μαρτίου 2007 δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπούνται από τον κύριο Ν. Αναγνωστόπουλο και την κυρία Α. Ψύχα, δικηγόρους του συλλόγου της Αθήνας. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπείται από τους απεσταλμένους του αντιπροσώπου της, κύριο Κ. Γεωργιάδη, πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και κυρία Σ. Αλεξανδρίδου, δικαστική αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

3. Στις 27 Μαΐου 2008, η πρόεδρος του πρώτου τμήματος αποφάσισε να κοινοποιήσει την προσφυγή στην Κυβέρνηση. Όπως επιτρέπει το άρθρο 29 § 3 της Σύμβασης, αποφάσισε επιπλέον να αποφανθεί το τμήμα συγχρόνως επί του παραδεκτού και επί της ουσίας.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

I. ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

4. Οι προσφεύγοντες έχουν γεννηθεί το 1936 και 1939 και κατοικούν στην Αθήνα και την Αλεξανδρούπολη αντίστοιχα. Είναι συνταξιούχοι αξιωματικοί του στρατού ξηράς.

5. Κατόπιν της αποχώρησής τους από την ενεργό υπηρεσία, οι προσφεύγοντες έλαβαν ένα επίδομα από το Ταμείο Αλληλοβοηθείας Στρατού (ΤΑΣ). Στις 23 Νοεμβρίου 1994, υπέβαλαν αίτηση στο ΤΑΣ για την καταβολή συμπληρωματικού επιδόματος, αλλά αυτό απέρριψε την αίτησή τους στις 21 Δεκεμβρίου 1994. Οι προσφεύγοντες κατέθεσαν αίτηση επανεξέτασης του αιτήματος, η οποία απορρίφθηκε στις 20 Φεβρουαρίου 1995.

6. Στις 4 Μαΐου 1995, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών αίτηση ακύρωσης της απόφασης της 20^{ης} Φεβρουαρίου 1995.

7. Στις 14 Οκτωβρίου 1996, το Διοικητικό Πρωτοδικείο συνεδρίασε και απέρριψε την αίτηση ως αβάσιμη. Η απόφαση κοινοποιήθηκε στον δικηγόρο των προσφευγόντων στις 28 Ιουλίου 1997.

8. Στις 2 Σεπτεμβρίου 1997, οι προσφεύγοντες προσέφυγαν ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών το οποίο ομοίως απέρριψε την έφεσή τους στις 22 Σεπτεμβρίου 1999. Το εφετείο κοινοποίησε την απόφαση στο δικηγόρο των προσφευγόντων στις 14 Μαρτίου 2000.

9. Στις 12 Μαΐου 2000, οι προσφεύγοντες άσκησαν αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η συζήτηση, η οποία είχε αρχικά οριστεί για τις 6 Οκτωβρίου 2003, αναβλήθηκε αυτεπαγγέλτως για τις 29 Μαρτίου 2004 και στη συνέχεια, μετά από αίτημα των προσφευγόντων, για τις 28 Φεβρουαρίου 2005. Η απόφαση απαγγέλθηκε στις 13 Ιουνίου 2005 και οι προσφεύγοντες έλαβαν σχετική κοινοποίηση στις 25 Σεπτεμβρίου 2006.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

10. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι η διάρκεια της διαδικασίας παραγνώρισε την αρχή της «λογικής προθεσμίας» όπως αυτή προβλέπεται από το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή (...) εντός λογικής προθεσμίας, υπό δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...).»

11. Η Κυβέρνηση αντικρούει αυτή τη θέση.

12. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη άρχισε στις 4 Μαΐου 1995, με την κατάθεση της αίτησης ακύρωσης ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και περατώθηκε στις 13 Ιουνίου 2005, με την απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Διήρκεσε επομένως δέκα έτη, για τρεις βαθμούς δικαιοδοσίας, εκ των οποίων πέντε έτη ενώπιον του τελευταίου Δικαστηρίου.

A. Επί του παραδεκτού

13. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου.

B. Επί της ουσίας

14. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα τρία δικαστήρια αποφάνθηκαν εντός προθεσμίας η οποία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί παράλογη. Το Διοικητικό Πρωτοδικείο αποφάνθηκε εντός προθεσμίας ενός έτους και έντεκα μηνών από την ημερομηνία κατάθεσης της αίτησης. Το Διοικητικό Εφετείο και το Συμβούλιο της Επικρατείας εξέδωσαν τις αποφάσεις τους εντός προθεσμίας δύο μηνών, σε ό,τι αφορά το πρώτο, και εντός τριών μηνών σε ό,τι αφορά το δεύτερο, από την ημερομηνία των συζητήσεων.

15. Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι το κριτήριο που χρησιμοποιεί η Κυβέρνηση για την αξιολόγηση της τήρησης της απαίτησης της «λογικής προθεσμίας», ήτοι την εξέταση της διάρκειας του κάθε σταδίου της διαδικασίας μεμονωμένα, αποτελεί ένα αυθαίρετο κατασκεύασμα της Κυβέρνησης και δεν αντιστοιχεί στη νομολογία του Δικαστηρίου.

16. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας μιας διαδικασίας εκτιμάται σύμφωνα με τις συνθήκες της υπόθεσης και λαμβανομένων υπόψη των κριτηρίων που έχουν καθιερωθεί από την νομολογία του, και ειδικότερα της πολυπλοκότητας της υπόθεσης, της συμπεριφοράς του προσφεύγοντος και εκείνης των αρμοδίων αρχών, καθώς και του αντικειμένου της διαφοράς για τους ενδιαφερόμενους (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Frydlender κατά Γαλλίας* [GC], αριθ. 30979/96, § 43, CEDH 2000-VII).

17. Το Δικαστήριο έχει χειριστεί πολλές φορές υποθέσεις που εγείρουν ζητήματα παρόμοια με εκείνα της προκείμενης υπόθεσης και έχει διαπιστώσει την παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης (βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, *Τσάρας κατά Ελλάδος*, αριθ. 5083/03, 4 Αυγούστου 2005, *Μανιός κατά Ελλάδος*, αριθ. 70626/01, 11 Μαρτίου 2004 και *Συλλαϊδης κατά Ελλάδος*, αριθ. 28743/04, 30 Νοεμβρίου 2006).

18. Αφού εξέτασε όλα τα στοιχεία που του υποβλήθηκαν, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η Κυβέρνηση δεν εξέθεσε κανένα γεγονός ή επιχείρημα που να μπορεί να οδηγήσει σε διαφορετικό συμπέρασμα στην παρούσα περίπτωση. Λαμβανομένης

υπόψη της νομολογίας του πάνω στο ζήτημα αυτό, το Δικαστήριο εκτιμά ότι, εν προκειμένω, η διάρκεια της επίδικης διαδικασίας είναι υπερβολική και δεν ανταποκρίνεται στην απαίτηση της «λογικής προθεσμίας».

Επομένως, υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

19. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ομοίως για το γεγονός ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει κανένα δικαστήριο στο οποίο να μπορεί κανείς να απευθυνθεί για να παραπονεθεί για την υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας. Επικαλούνται το άρθρο 13 της Σύμβασης, το οποίο έχει ως εξής:

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

20. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το άρθρο 13 δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στην προκειμένη περίπτωση, διότι, κατά την άποψή της, δεν υπήρξε υπέρβαση της «λογικής προθεσμίας».

A. Επί του παραδεκτού

21. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η αιτίαση αυτή δεν είναι προδήλως αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 § 3 της Σύμβασης. Το Δικαστήριο σημειώνει επιπλέον ότι αυτή δεν προσκρούει σε κανέναν άλλο λόγο απαραδέκτου. Πρέπει επομένως να κηρυχθεί παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

22. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 13 εγγυάται μία πραγματική προσφυγή ενώπιον εθνικού δικαστηρίου που να επιτρέπει την προσφυγή κατά της παραβίασης της υποχρέωσης, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 6 § 1, να εκδικάζονται οι υποθέσεις μέσα σε λογική προθεσμία (βλέπε *Kudla κατά Πολωνίας* [GC], no. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

23. Επιπλέον, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να διαπιστώσει ότι η ελληνική έννομη τάξη δεν προσφέρει στους ενδιαφερόμενους μία πραγματική προσφυγή με την έννοια του άρθρου 13 της Σύμβασης που να τους επιτρέπει να παραπονεθούν για τη διάρκεια μιας διαδικασίας (*Φραγγαλέζη κατά Ελλάδας*, αριθ. 18830/03, §§ 18-23, 9 Ιουνίου 2005). Το Δικαστήριο δε διακρίνει εν προκειμένω κανένα λόγο για να παρακάμψει την νομολογία αυτή, πολύ περισσότερο αφού η Κυβέρνηση δεν αποδεικνύει ότι η ελληνική έννομη τάξη έχει αποκτήσει εν τω μεταξύ μία τέτοια προσφυγή.

24. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι εν προκειμένω υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης λόγω της απουσίας στο εθνικό δίκαιο μιας προσφυγής που θα επέτρεπε στους προσφεύγοντες να επιτύχουν την κύρωση του δικαιώματός τους να δικαστεί η υπόθεσή τους μέσα σε λογική προθεσμία, με την έννοια του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

25. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της και εάν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους επιτρέπει την ατελή μόνον επανόρθωση των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο επιδικάζει στον ζημιωθέντα διάδικο, εφόσον συντρέχει λόγος, μία δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

26. Οι προσφεύγοντες αξιώνουν 10.000 ευρώ έκαστος για την υλική και ηθική βλάβη που υποστηρίζουν ότι υπέστησαν λόγω της υπερβολικής επιμήκυνσης της διάρκειας της διαδικασίας καθώς και λόγω της μη ύπαρξης πραγματικής προσφυγής στην ελληνική έννομη τάξη.

27. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι το ποσό αυτό είναι υπερβολικό, αυθαίρετο και μη αποδεδειγμένο.

28. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν μία βέβαιη ηθική βλάβη. Αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, επιδικάζει σε καθένα 8.000 ευρώ, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος για την αιτία αυτή.

Β. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

29. Οι προσφεύγοντες ζητούν ομοίως 5.000 ευρώ έκαστος για τα έξοδα και τη δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου.

30. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι αυτή η αξίωση των προσφευγόντων πρέπει να απορριφθεί ως υπερβολική, δεδομένου ότι η υπεράσπιση της υπόθεσής τους δεν ήταν από τη φύση της δύσκολη. Δηλώνει έτοιμη να καταβάλει ένα συνολικό ποσό που δε θα υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ.

31. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, σε έναν προσφεύγοντα δεν μπορούν να επιστραφούν τα έξοδα και η δικαστική δαπάνη στα οποία υποβλήθηκε παρά μόνο στο μέτρο που αποδεικνύεται η πραγματικότητά τους, η αναγκαιότητά τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ύψους τους. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες προσκομίζουν αντίγραφα δύο αποδείξεων που αποδεικνύουν την καταβολή 1.500 ευρώ από τον καθένα ως αμοιβή δικηγόρου. Λαμβανομένων υπόψη των εγγράφων αυτών και των πιο πάνω αναφερόμενων κριτηρίων, το Δικαστήριο κρίνει εύλογο το συνολικό ποσό των 3.000 ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη αναφορικά με τη διαδικασία ενώπιόν του και το επιδικάζει στους προσφεύγοντες.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

32. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να βασίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει* την προσφυγή παραδεκτή.
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης.
4. *Αποφαίνεται*

α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει, μέσα σε τρεις μήνες από την ημέρα κατά την οποία η απόφαση θα καταστεί τελεσίδικη σύμφωνα με το άρθρο 44 § 2 της Σύμβασης, 8.000 (οκτώ χιλιάδες) ευρώ σε κάθε προσφεύγοντα, πλέον οποιουδήποτε ποσού μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη και, από κοινού στους προσφεύγοντες, 3.000 (τρεις χιλιάδες) ευρώ για έξοδα και δικαστική δαπάνη, πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλουν οι προσφεύγοντες ως φόρο,

β) ότι, από τη λήξη της προθεσμίας αυτής και μέχρι την καταβολή, το ποσό αυτό θα προσαυξηθεί με τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ίσο με το επιτόκιο δανεισμού της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο θα ισχύει κατά την εν λόγω περίοδο, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. Απορρίπτει το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στη γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 2 Απριλίου 2009 κατ'εφαρμογή του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού.

(υπογραφή)

Søren Nielsen

Γραμματέας

(υπογραφή)

Nina Vajić

Πρόεδρος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου
εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 25 Απριλίου 2009

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος